

Početak bez kraja...

Ivan Supek

Postoje trenuci ili događaji u našim životima koji u nama urezuju neizbrisive utiske i određuju naš dalji odnos prema određenim aspektima našeg življenja. Oni se većim dijelom zbivaju tijekom djetinjstva i teško ih se kasnije točno prisjetiti i vremenski odrediti. No, kad se radi o audiofilskoj sferi našeg života, to se događa dovoljno kasno da se najčešće točno možemo sjetiti tih "presudnih" trenutaka. I stoga mi se učinilo zgodno prizvati ta sjećanja i kontrastirati audofilske putove starijih i mlađih članova redakcije.

Glazba me privlačila od malena i zaista ne mogu točno odrediti najranije "okidače" - glazbena djela, kao ni trenutke kada se to zbilo. Sjećam se snažnih utisaka što su ih u meni izazvale izvedbe Mozartovih molskih koncerata u izvedbi Clare Haskil ili Schumanovog "Klavirskog koncerta" u izvođenju Dinu Lipattija. No, to svakako nisu ona najranija sjećanja već ona iz ranog *teenagerskog* razdoblja. Nasuprot tome, kad se radi o audiofilskim sjećanjima, mogu točno odrediti te "prekretne" trenutke jer su se dogodili mnogo kasnije.

U gimnaziji sam se počeo baviti modifikacijama audioređaja (prva "žrtva" bio je gramofon "Tosca"), no tek kasnije tijekom studija sam u to ozbiljnije zagrizao, pa sam konačno sagradio zvučnike na bazi Tannoy Monitor HPD-395 koncentrične zvučničke šasije od 15 inča s Alnico magnetima i Micro Seiki gramofonske šasije s jako modificiranom Technicsovom ručicom. Dakle, audiosistem je bio sasvim pristojan, pogotovo za sredinu '70-ih godina prošlog stoljeća. No, nikad nisam ni na trenutak bio u dilemi koliko je to "miljama daleko" od onog zvuka što ga čujem u koncertnoj dvorani. Preokret se zbio kad sam 1979. godine iz Londona donio svoj drugi Linn Sondek gramofon s prototipom Syrinxove PU2 ručice (mesingani "finiš" i bez kasnije gumene suspenzije) i izvornom Entre EC-1 MC zvučnicom. Prvi puta sam u svojoj sobi čuo nešto što je barem donekle sličilo na zvuk koncertne dvorane. Već je "šum" u početnoj brazdi gramofonske ploče ocrtavao obrise akustike prostora. Fascinatno je bilo slušati "kretanje" pjevača u Bizetovoj "Carmen" s Victorijom de los Angeles pod ravnanjem Thomasa Beechama snimljenoj u Blumlenovoj tehniци sa samo dva bidirekcijska mikrofona. To je pogotovo došlo do izražaja za malim osamvatnim Revoxovim profesionalnim pojačalom. Tada sam definitivno shvatio važnost ulazne komponente (eng. *front-end*) i nebitnosti deklarirane snage pojačala. No, ključan je bio poticaj da se zvuku koncertne dvorane ipak donekle može "prišunjati" i tako je krenulo...

Slijedeća "lekcija" uslijedila je točno deset godina kasnije (opet pred sam Božić) kada sam konačno čuo kolika je važnost sinergije audiokomponenti u sistemu. Tada sam u SAD-u u kratkom razdoblju čuo nekoliko posve usviranih i vrlo, vrlo skupih audiosistema, od kojih je onaj najjeftiniji (ali ne i jeftin) jedini zvučao zaista magično (i muzikalno). Od tada sam prestao kupovati "komponente" i počeo sklapati "audiosisteme". Audiosistem zaslužan za to bio je baziran oko Apogee Diva ribonskih zvučnika. Najvažniji "ostatak" bili su dva para stovatnih monoblokova Mark Levinson No. 20 koji rade u A-klasi. Moj američki znanac i znalac Richard bio je zaslužan za ostvarenu fantastičnu muzikalnost ovog dugo godina sklapanog audiosistema u kojem je svaka komponenta bila usuglašena s ostatkom sistema i koji se u njegovoj slušaonici od preko 50 m² zaista opasno približio zvuku manje koncertne dvorane. Ono što je bilo najimpresivnije kod tog sistema je potpuna usklađenost rezolucije i transparentnosti koje nisu jedna drugu ometale, inače tako čest problem kod *high end* sistema, u stvaranju muzikalne i vrlo prostorne zvučne slike. I naravno, bas podjednako brz i dobro definiran poput visokotonskog područja. Nažalost, ni onda, a pogotovo sada, nisam si mogao priuštiti audiosistem toga kalibra (uzevši u obzir inflaciju dobrano preko 100.000 USD), ali lekciju sam naučio.

Dakle, ako znate svoj "zamat", i s puno manje možete ostvariti mnogo više. Stoga prestanite kupovati i neprekidno mijenjati tzv. "A" ili "*****" ocjenjivane komponente po audiočasopisima ili internetu, već prvenstveno slušajte i uživajte u svom sistemu i vrlo postupno i vrlo temeljito - jednu po jednu, preispitujte baš sve komponente vašeg audiosistema - od osigurača i utičnice preko zvučnika pa sve do najvažnije komponente - vaše slušaonice. Uspjeh neće izostati, a uživanje u glazbi bit će trajna nagrada i uz puno, puno manje novca i frustracija.

Konačna "konverzija" zbilja se 1986. godine kada sam prvi puta čuo veličanstvene Cary Audio 100-vatne dvokatne mono-blokove CAD-1610 SE sa starim Western Electric 100-vatnim triodama kako pogone Alonove Circe kutije. *Front-end* je bio VPI gramofon i ručica s Dynavector zvučnicom. Zvuk je bio magično životan i privlačan - nije vam dopuštao da prekinete slušanje. Znatno bolji nego kada sam isti sistem čuo s vrhunskim digitalnim *front endom* i KR-ovom triodom. I taj sistem je bio fantastičan ali mu je ipak nedostajalo od *nešto* od sveukupne magije.

Tada sam konačno i odlučio prestati se "izmotavati" glede kupnje cijevne elektronike i jednostavno emulirao taj sistem na nižoj (čitati: jeftinijoj) skali, i od tada gotovo da i nije bilo većih promjena u mojem audio-sustavu. Čak mi je i moja obitelj konačno povjerovala da sam zaista već kupio svoju "posljednju komponentu".

No, kraj to ipak nije... vrijeme "računalnog audija" tek dolazi. Nekoliko plosnatih zvučnika "skrivenih" u zidovima povezanih bežično sa serverom i tabletom, a cijela diskoteka pohranjena na virtualnom serveru kojem možete pristupiti od bilo gdje u svijetu. I u mojoj manjoj slušaonici svira jedan takav sistem, naravno ne tako napredan i skup, ali i on takav kakav jest zvuči odlično.

Linn Sondek LP12

Čemu sam se divio

Milan Rupić

U godini kad sam završio gimnaziju i upisao faks prijatelj me odveo svojem prijatelju čiji su roditelji radili u Njemačkoj. U njegovoj sobi bio je visoki ormarić s tamnim staklima, a u njemu Kenwoodovi uređaji - pojačalo, *tuner* i kasetofon. Na vrhu "stupa" bio je Thorensov TD 166 MkII gramofon s Pickeringovom zvučnicom. Zvučničke kutije bile su također Kenwood, srednjelitražne, smještane u kut i na pod. Taj ogroman bas i opću glasnoću zvuka nikad neću zaboraviti. I ako me je išta odredilo kao hi-fistu, to je bio taj zvuk - mastan, tutnjav, prljav, spor, kreštav i vrlo glasan... Ali najbolji koji sam do tada čuo.

Par godina potom od novaca koje sam zaradio crnčeci posvuda preko Studentskog servisa kupio sam Thorensov gramofon. S Pickeringovom zvučnicom, naravno. Iste onakav kakav sam bio vidio. Starog Ei Nišovog "Jastrebca" je zamijenio suvremeni, tranzistorski Ei Nišov *receiver* sa zvučničkim kutijama u kojima su bili Philipsove jedinice. Kakav je to napredak bio! Međutim, onaj, po svim danas normalnim mjerilima odvratni zvuk Kenwoodovog sustava nije mi izlazio iz glave. Srećom, dva kata ispod mene živio je moj prijatelj Miljenko Devčić. Devac. Par godina mlađi od mene, ali iznimno nadaren elektroničar, vispren i iznimno spretnih ruku. Rekoh mu što me muči. Nedostajalo mi je basa. Masnog, teškog, prljavog, tutnjavog... Nije prošlo puno vremena i zidovi i namještaj u mojoj sobi počeli su se tresti! Tko sretniji od mene! Pink Floyd, Deep Purple, Frank Zappa, Emerson, Lake & Palmer... tada su mi zvučali kao da ih vidim i čujem uživo.

U to smo vrijeme svi čekali četvrtak i izlazak Studija u kojem je jedna stranica bila rezervirana za rodonačelnika hi-fija na području bivše Jugoslavije, sjajnog poznavatelja glazbe i potpuno sluđenoga hi-fijem, Dušana (Duška) Dragovića. Zahvaljujući njemu, tijekom vremena kupio sam Luxmanovo tranzistorsko pojačalo i Celestion Ditton 15 ABR zvučničke kutije. Skoro godinu dana moja je soba bila meka koju su posjećivali mnogi zaljubljenici u kvalitetno reproduciran zvuk.

Svaki petak listali smo oglase u Večernjaku i gledali gdje se što prodaje. Nisam imao novaca i nisam ni mislio kupovati, ali ipak nisam odolio otići vidjeti kako izgledaju (i prije svega čuti kako zvuče) velike samostojeće Celestion Ditton 66 kutije. Bio sam toliko očaran da sam se od uzbuđenja jedva vratio kući iz nekog kvarta u Dubravi gdje je stanovao čovjek koji ih je prodavao. To je potom bio zvuk o kojem sam godinama kasnije sanjao i priželjkivao ga u svom domu, iako sam tijekom vremena bio zaboravio koji su uređaji još bili u sustavu osim Dittona. Meni su za sve bile zaslužne te Ditton 66-ice.

Onda sam otišao u vojsku. Rastanak od supruge i prijatelja sigurno bih lakše podnio da se nisam morao rastati od svog hi-fi sustava i skoro svakodnevnih slušnih seansa. Tijekom boravka u vojsci na audiosceni je zasjala nova zvijezda - MC zvučnica. Prva koju sam po povratku doma čuo bila je Entre EC-1. To je bio drugi svijet. Takva dinamika, frekvencijski odziv, timbarska točnost do tada se nisu mogle čuti. Netom po izlasku iz vojske upoznajem Branka Božića. Obojica potpuno zaludeni hi-fijem, svakodnevno se susrećemo u njegovom stanu na Vrhovcu, slušamo glazbu i raspravljamo o zvuku. Ubrzo se pojavio i prvi Kuzmin gramofon, a nedugo potom i prijateljismo se s Francom.

Početak osamdesetih je vrijeme Hagena i Olesena. Iz te danske tvrtke stizale su nam Supex zvučnice i Grace ručke i zvučnice, a potom i Mørch ručke. Niska početna cijena i obilno smanjeni računi koje je tvrtka slala uz robu, učinili su ih dostupni vrlo širokom krugu ovdašnjih hi-fista. Mijenjali smo opremu doslovce kao čarape! Bilo je to i doba pojave prvih digitalnih snimaka na vinilnim pločama među kojima su posebno mjesto imale one Telarcove. Tko tada nije imao legendarnu "1812." Čajkovskog s "Capriccio Italian" na B strani? Sate i sate smo dnevno provodili podešavajući ručku da može (nisko-komplijantnu) iglu MC zvučnice provesti kroz zadnje, duboke, kao čavlom urezane, brazde "1812." u kojima su bili zabilježeni topovski pucnji. Kome je to uspjelo, taj je bio velika faca i poznavatelj geometrije ručke i zvučnice.

Tih osamdesetih po prvi puta sam čuo prve Quadrove elektrostatičke. Bilo je to šokantno iskustvo. Prije svega zato jer je to bio zvuk koji je bio daleko od savršenoga - imao je očite nedostatke na ekstremima spektra - ali je tomu usprkos jednostavno plijenio pozornost. Jednom sam na slušanje donio svoje ručno izrađene manje transmisijske kutije, s KEF B110 bas/srednjotoncem, Ditton HF15 visokotoncem i JVC ribbon visokotoncem. Svi smo se složili da pojedinačno i tehnički gledajući moje kutije zvuče bolje, ali bi svi ipak radije u kući imali ESL-ove. Uključujući i mene, naravno. Tada sam već jasnije shvaćao razliku između hi-fističkog i audiofilskeg poimanja zvuka.

A onda se pojavio CD *player*. Prvi put sam ga vidio u izlogu neke trgovine na svom prvom putovanju u New York za Valentinovo 1981. godine. Tom prilikom posjećujem trgovinu Lyric Hi-Fi na Lexington aveniji, čije sam reklame do tada stalno viđao na stranicama "The Absolute Sounda" i "The Stereophilea", maštajući kako bi bili sjajno naći se u nekoj od njihovih demonstracijskih soba. Tih par sati provedeno u tada neprijepornoj hi-fijevskoj meki činilo mi se kao da sam na drugom planetu. Tada sam čuo

golemi Infinitijev zvučnički sustav IRS (Infinity Reference Standard) pogonjem Godzila amplifikacijom. Trebale su proći godine da si priznam da to ipak nije najsavršeniji zvuk koji je moguće dobiti iz audiouređaja. Ali, da se vratim CD *playeru*. Ubrzo sam ga imao, imam ga i danas, čuo sam ih i testirao na stotine. I nikad ga nisam zavolio. Čak ni modele s tanjurom, remenskim pogonom, cijevima u izlaznom stupnju...

Sredinom osamdesetih počinjem pisati o hi-fiju. I putovati po sajmovima diljem svijeta. Tad sam se naslušao čudesa! Više me nije moglo impresionirati ime proizvođača, tehnički ustroj, veličina i cijena... Zvuk je bio ono jedino što me je moglo oduševiti. Tako sam na jednom od High end sajмова u Frankfurtu čuo sjajno zvučeći sustav sastavljen od uređaja njemačke tvrtke Symphonic Line. To je bilo iskustvo kojem sam se često u mislima vraćao. Slično je bilo i sa sustavom švicarske tvrtke FM Acoustics.

Branko je sredinom 1980-ih odselio u London i uspješno pokrenuo hi-fi biznis. Par puta sam godišnje odlazio k njemu, svaki puta kad bi nešto značajno promijenio u sustavu. Zajedno smo ugađali sustav i "vadili mu dušu". Ali isplatilo se. Njegovi Sound Labovi, elektrostati površine 2 m² svaki, s Conrad-Johnsonovom amplifikacijom zvučali su veličanstveno. Nakon toga su u njegovu sobu ušle Avalon zvučničke kutije. Amplifikacija je i dalje bila C-J. Model Radian bile su prve. Sustav je u Brankovoj iznimno akustički kvalitetnoj sobi tako dobro zvučao da smo slušajući ploče u njoj provodili beskrajne sate. A kad smo isti sustav prenijeli na Hi-Fi Show u hotel Renaissance, u vodećim svjetskim audiorevijama smo dobili pohvale za najbolji zvuk na sajmu. Dio tog sustava danas se, ne bez razloga, nalazi u mojoj sobi.

A onda sam, negdje početkom devedesetih, zahvaljujući Branku, naravno, koji se prisno sprijateljio s danas pokojnim Alaistarom Aikmanom, osnivačem SME-a i konstruktorom jednog od najboljih gramofona (SME) i jedne od najboljih ručki na svijetu (Series V), imao rijetku čast gostovati u legendarnoj Music Room, ogromnoj sobi, zapravo, maloj dvorani, koju je Alaistar Aikman isključivo za slušanje glazbe dao sagraditi pored svog doma u malom dvorcu u prekrasnom okruženju mjestašca Steyning u West Sussexu. Sustav koji su sačinjavala dva para Quadovih ESL-a nove generacije, Audio Researchova cijevna elektronika i, naravno, SME s Koetsu zvučnicom pokazao mi je ono što do tada nisam vjerovao da je moguće: da i opera može zvučati vrlo blisko živom uprizorenju. Otada pa do ranih devedesetih tragao sam za tom čarolijom. Bio sam joj blizu par puta na sajmovima - kad sam po prvi čuo, recimo, Avantgardov Trio zvučnički sustav ili kad sam na CES-u sam u sobi sjedio s Geneom Popeom

III, producentom diskova legendarne i prerano ugasle tvrtke Pope Records i satima slušao svakojaku glazbu, uključujući i opere, na Sound Lab elektrostatima pogonjenima Nagra elektronikom, među kojom je bio i digitalni magnetofon na kojem su se vrtjele Popeove master vrpce. Par godina prije toga, slično sam, iako ne baš tako upečatljivo, ali svakako spomena vrijedno iskustvo, imao i u potkrovnjoj sobi Flemniga E. Rasmusena, šefa Gryphona, koji nam je usporedno puštao ploče s Goldmund Reference gramofona i potom za usporedbu master vrpce koje su služile kao matrica pri snimanju tih ploča. Elektronika je bila Gryphonova, a zvučnički sustav, čini mi se, Infinityjev.

Početkom devedesetih, zahvaljujući prijateljima iz kranjske tvrtke Corrado, Erikom Kalinskim i Vojkom Ignjičem, i njihovim sjajnim odnosima s Jamoom, tada jednim od vodećih svjetskih proizvođača zvučnih kutija, uspijevam povoljno kupiti njihove slavne Oriele, pojavom i zvukom veličanstvene zvučničke kutije koje su mi omogućile da napokon, nakon toliko godina težnji, i u vlastitom domu čujem kako opera može zvučati uvjerljivo i živo.

Krajem devedesetih upoznajem Celjanina Branka Polaka. On je tada već bio proizvodio amplifikaciju za glasovitu njemačku tvrtku Audioplan, poznatu po proizvodnji vrhunskih zvučničkih kutija. Poslovi su mu išli dobro i kupio je veliku vilu na periferiji Celja. Dolje je uredio urede, a cijeli gornji kat, gotovo 100 m², pretvorio je u slušaonicu. U njoj su bili Martin Loganovi četverokomponentni, hibridni zvučnički sustav Statement, Audioplanova amplifikacija, gramofon Vresa Dynamic s vakuumskim pritezačem ploča i tangencijalnom ručkom na zračnom jastuku sa po narudžbi izrađenom Micro Benz zvučnicom. Posebno je bila izrađena mono zvučnica sa slušanje mono ploča za kojima je Branko Polak bio lud. Tijekom vremena i sam sam se zarazio mono zvukom. Godinama sam za vikende hodočastio put Celja, odnosno Žaleca, nedalekog sela u kojem je Branko živio, ne samo na uživanje u zvuku i dotjerivanje zvuka sustava već i da vidim i čujem kakve je iznimne primjerke LP-ova Branko u međuvremenu nabavio.

Sva oprema koju sam spomenuo, osim one iz vremena kad sam učio prve hi-fi korake, vrlo je skupa. Međutim, sjajnih sam iskustava imao i s jeftinijim uređajima. Jedno koje jako rado spominjem je ono koje sam krajem osamdesetih, prilikom jednog od bezbrojnih boravljenja u Londonu, doživio u audiosalonu Beograđanina Vlade Bojovića. Tada sam čuo fantastično zvučecu kombinaciju Musical Fidelity elektronike i Sonus Faberovih malih zvučničkih kutija Electa Amator. I to iskustvo spada u ona malobrojna koja su mi se tijekom godina pojavljivala u snovima i budila me svojim realitetom.

Infinity Reference Standard

Moj (audiofilski) put

Goran Maler

Volio bih da mogu reći zvuk i glazba su moj život, ali nisu. Put me odveo na drugu stranu, pa je zvuk koji najčešće čujem onaj zubarske bušilice. No glazba je uvijek prisutna, nastojim joj posvetiti što više vremena. Kao klinac u osnovnoj školi u klupi sam sjedio s Gordanom Gažijem, a dnevna rutina nam je nakon škole uključivala obilazak ugla Mesničke i Illice, kao i Bogovićeve ulice, gdje smo pregledavali ploče i kazete pa se ovisno o financijama vraćali s ponekom vrećicom. To je bilo doba Panasonic ili Grundig glazbenih centara, po mogućnosti s Dual ili Garrard gramofonom. Tako smo slušali, snimali i presnimavali kazete i bili zaduženi za glazbu na školskim plesnjacima. Slušao sam i stari Phillipsov radio lampaš nastojeći uhvatiti hit paradu na Österreich 3, a otkrio sam i treći program Radio Zagreba. Taj radio je bio jedna od prvih "komponenti" za koju sam čuo da svira drugačije, punije iako nisam imao pojma zašto. Izbor ploča nije bio kao danas, neki naslovi su kasnili godinama, pa sam svaki odlazak preko granice koristio za kupovinu ploča ili praznih kazeta. Moji prvi ozbiljniji zvučnici su bili Wharfedale TSR108. Razlika u kvaliteti zvuka je bila očigledna, a privlačili su kao magnet da ih slušam što više i glasnije (mladost - ludost, što je uvijek govorila baka), na radost ukućana i susjeda. Tada nije bilo baš lako doći do neke komponente. Izbor je bio sužen, tek poneka konsignacija, pa plaćanje deviznog i dinarskog dijela, pa objasni od kuda novac i čekaj mjesecima.

Počeo sam odlaziti na koncerte s Muzičkom omladinom u Lisinski, HNK, a u vlastitom aranžmanu u Dom sportova. Interneta i kompjutera u to doba nije bilo tako da smo informacije dobivali na kapaljku. Čitao se Džuboks, Sam svoj majstor s nekoliko hi-fi strana i poneki NME kada sam mogao doći do njega. Posjeti čitaonici British Councila su me doveli u doticaj s Otočkom glazbenom i hi-fi literaturom. Kako smo rasli, tako su se i hi-fi apetiti povećavali. Otkrio sam Sansui, Pioneer, Marantz, Yamahu, Revox, Thorens... Već se formiralo i neko društvo budućih audiofila pa smo razmjenjivali glazbu i komponente, a nadasve uživali u glazbi. Priča je gotovo klasična. Skupiš novac za jednu komponentu, radiš preko ljeta, "žicaš" roditelje, nadodaš, prodaš i eto nečeg novog i boljeg. U tom kružoku smo svi svima bili dužni, a kad se netko odlučio na kupovinu nove komponente, svi smo sudjelovali. U to doba žica je još bila žica, za zvučnike je najbolja bila telefonska, model plavo-bijela.

Prvo ozbiljnije pojačalo sam kupio u Beču 1989. godine. Obilazio sam prodavaonice i za oko mi je zapeo Musical Fidelity B1. Bio sam autom i počelo mi je curiti ulje iz kočnica. Raspitao sam se u servisu i užasnulo kad sam čuo da bi popravak koštao koliko i pojačalo. Dilemu sam riješio tako da sam kupio litru

ulja koje sam nadolijevao do Zagreba, novo pojačalo stavio na stražnje sjedalo, pokrio ga jaknom pa što bude. Koja promjena u odnosu na, mislim, Technics koji sam tada imao. Počeo sam shvaćati što je zvučna slika, transparentija, da u orkestru sviraju pojedinačni instrumenti, a ne jedan veliki instrument. U to vrijeme sam otkrio i postojanje audiofilskih kabela. Prvi je bio AudioQuest Ruby. Ostao sam bez riječi kad sam običnu žicu zamijenio Rubyem. Kao da sam skinuo debeli pokrivač sa zvučnika. Pandorina kutija je bila otvorena, što su i proizvođači kabljaše debelo pothranjivali. Zaredali su razni zvučnici, Infinity, B&W, Celestion i Rogers. Počeo sam odlaziti na hi-fi sajmove u inozemstvu, a u svakom gradu u kojem bih se našao obavezno sam obišao audio trgovine i iskoristio mogućnost demonstracije. Sve sam to smatrao, a i danas smatram audiofilskim obrazovanjem i odrastanjem.

Na faksu sam upoznao Zvonka Vukovojca, koji mi je otkrio svijet sam-svoj-majstor audiofilije. Tako sam uz njegovo mentorstvo počeo i sam nešto lotati, upoznao se s raznim cijevima, kondenzatorima, otporima, transformatorima. Spoznao sam koliko kvaliteta pojedinog dijela utječe na konačan rezultat. Dovoljno je bilo promijeniti jedan kondenzator na putu audio signala da bi dobili potpuno drugačije zvućeci uređaj. Dugo sam slušao cjevaše iz Zvonkove i moje radionice pa i danas koristim pretpojačalo naše proizvodnje.

Ipak mislim da se moj korak od tri milje koji je odredio moje audiofilske afinitete dogodio na sajmu u Milanu 1977. godine kada sam poslušao Magneplanare 3.5 i Quadove. Taj zvuk više nisam mogao istjerati iz glave i svaku novu komponentu ili zvučnik sam procjenjivao na osnovu tog zvuka. Koja brzina, prozračnost, ispravnost timbra, mikrodinamika, rezolucija bez koloracija izazvanih kutijom. Koliko sam bio sretan, toliko i utučen, naravno, cijenom. Ne pada mi na pamet reći da su paneli najbolji i jedini pravi put. Nešto rade bolje, nešto lošije od dinamičkih zvučnika. U konačnici, svaki audiofil ima svoj sustav vrednovanja temeljem kojega svjesno ili nesvjesno odabire komponentu. Srećom, u to doba sam surađivao u HI-FI časopisu pišući recenzije, a izdavač je ujedno bio i zastupnik Magnepana. Tako sam imao priliku poslušati razne modele i učvrstiti odluku - paneli su definitivno to za mene. U to vrijeme sam i diplomirao pa sam između redaka načuo da me roditelji nekako žele nagraditi za uloženi trud. Siguran sam da im zvučnici baš nisu bili prvi izbor, no "Megiji" su ipak stigli kući. Od onda je prošlo 15 godina, čuo sam raznih modela zvučnika velikih i malih, no odluka je ostala ista. Nisam još čuo zvučnik koji bi mi zamijenio panelni zvuk. Moram ipak priznati da mi zadnji modeli Wilson Audia, a posebno TAD, daju materijala za razmišljanje. U cijeloj toj jednadžbi ne smijem

zaboraviti na prostoriju u kojoj slušam glazbu. Soba ima jednak, ako ne i veći utjecaj od najbolje komponente. Pa i tu se ostvario napredak. Od male sobe u koju sam se doslovno provlačio pored zvučnika preselio sam u veći prostor u kojem su zvučnici disali punim plućima. Istina, Megije su zamijenili Quadovi, prvo 989 pa 2905, a oni su preseljeni u drugi sistem koji polako počinje koristiti slijedeća generacija, nadam se, audiofila. Bilo je još mnogo sitnih promjena koje su utjecale na kvalitetu i način slušanja glazbe.

Pred dosta godina velika je moda bila slušati glazbu kroz slušalice. Tako je svaki audiofil koji drži do sebe krenuo u potragu za dobrim parom slušalica. Uglavnom su to bile AKG, Koss, Sennheiser ili Beyerdynamic. Staxice su bile čista egzotika. Rođenje prvog djeteta sam dočekao audiofilski potpuno nespreman ili, bolje reći, nisam znao što me čeka. Spava u jutro, spava po danu, na večer, a po noći nikada ne možeš slušati glazbu. Stara navika slušanja glazbe preko slušalica konačno je dobro poslužila. No sada je to bio par Staxica s cijevnim pojačalom, pa neka spava koliko hoće, a i ne čujem kako galami.

Vjerujem da se u ovoj priči više-manje mogu pronaći mnogi audiofili. Sjetite se samo kako smo ušli u digitaliju, prvo s CD plejerima, pa smo prešli na odvojene transporte i pretvarače, pa se opet vratili na integrirane plejere, da bi sada završili na glazbenom serveru i digitalno analognom pretvaraču... Budući da je to put bez kraja, možemo se samo veseliti razvoju tehnologije koji će nam omogućiti da još kvalitetnije uživamo u glazbi. Odavno sam se prestao uvjeravati da sam upravo nabavio "zadnju" komponentu. Ako to još koja puta i kažem, na pola rečenice već znam da to nije istina, a i moji ukućani mi ionako već dugo ne vjeruju.

